

Pierre L. G. BENOIT

(Mechelen, 21 oktober 1920 - Brussel, 21 januari 1995) *

De persoonlijkheid van wijlen professor Benoit oproepen betekent er hulde aan brengen. Als clinicus kan ik waarschijnlijk slechts oppervlakkig inschatten welke de wetenschappelijke verdienste van de overledene is geweest. Indien ik aanvaard heb om dit huldebetoon uit te spreken, is het uit „pietas” voor de grote professor en later de uitstekende collega die hij voor mij was op het Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen.

Ik heb lang gemeend dat professor Benoit als Fransman geboren was, en pas later Belg was geworden. In feite werd hij geboren in Mechelen op 21 oktober 1920, en studeerde hij later aan de Rijkslandbouwhogeschool te Gent, waar hij in 1943 het diploma behaalde van Landbouwingenieur. Waar lag het dilemma? Hier lag een voorbode van zijn gediversifieerde loopbaan. Als kleine jongen bracht hij zoveel leven in huis dat er werd besloten hem bij familie onder te brengen in Mongeron, in de Parijse regio. Daar kon hij zijn vitaliteit beter uitleven. Hij leerde er tevens voortreffelijk Frans, met het Parijse accent dat wij zo goed gekend hebben. Hij kwam pas naar Vlaanderen terug voor zijn middelbare en universitaire studies.

Zijn eerste wetenschappelijk onderzoek ging over Hymenoptera, meer bepaald over zaadzetting door bemiddeling van insecten. Het pragmatisme van zijn aanpak bracht hem er ook toe te werken over de biologische bestrijding van schadelijke insecten. Zijn allereerste publicatie verscheen in volle oorlog, in 1942, en was gedrukt op papier van zeer slechte kwaliteit in het maandblad

* Lofrede uitgesproken op de zitting van de Klasse voor Natuur- en Geneeskundige Wetenschappen gehouden op 26 maart 1996.

„De Weetlust”, uitgegeven in Antwerpen. De titel was „Een winterbezoek aan de Bonheidensche Pijnboombossen”. In dit nummer stelde de redactie de vraag naar het verder bestaan van het tijdschrift, wegens de papierschaarste.

Professor Benoit werd later een wereldberoemd expert op het gebied van de spinachtigen ; hij zal toch nooit de Hymenoptera vergeten die aan het begin van zijn loopbaan stonden, en er later veel voldoening uit halen.

Als jong gediplomeerde in de oorlogsjaren nam hij een betrekking aan bij de toenmalige diensten van de „ravitaillering”, waar hij werkte van 1943 tot 1946. Dat hierbij geen enkel vermoeden van collaboratie met de bezettende macht moet gezocht worden, blijkt uit zijn rol bij de actieve weerstand. Hij was lid van een kern die gespecialiseerd was in het saboteren van spoorwegen. Indien hij die periode overleefd heeft, is dit te danken aan de heldenmoed van zijn overste die hem niet aangaf, hoewel hij in Breendonk gefolterd werd.

Na de bevrijding van ons grondgebied ging hij op zoek naar wijdere horizons. Hij nam dienst bij het toenmalig Ministerie van Koloniën en vertrok naar Belgisch Congo in 1946. Hij was intussen gehuwd, en had later twee kinderen, beiden in Afrika geboren. Met zijn gezin verbleef hij achtereenvolgens in Yangambi, Bombesa, Paulis, Poko, Basoko, Yahuma en Opala. Als landbouwkundige bestudeert hij er de entomologische problemen van de plaatselijke landbouw. Meer in het bijzonder interesseert hij zich voor de parasitaire fauna van *Sylepta derogata* („la pyrale du cotonnier”) met de bedoeling om biologische bestrijdingsmethoden op punt te stellen voor deze parasiet, waarvan het economisch belang aanzienlijk is. Andere gepubliceerde studies uit die periode gaan over de economische betekenis van parasieten van voedselreserves. Voor die tijd waren die studies baanbrekend ; dit onderwerp wordt vandaag prioritair geacht. De teksten die hij publiceert getuigen van zeer veel werk en van zeer nauwlettende observaties.

Het werk van een landbouwkundige gebeurt in het binnenland, in nauw contact met de landelijke bevolking. De gevoelige mens die Benoit was voelt reeds op dat ogenblik een belangrijke onrust groeien bij die bevolking. Bij zijn terugkeer naar België, in oktober 1949, beslist hij, met zijn echtgenote, om niet meer terug te gaan naar Afrika, voor verlengde verblijven. Zijn vroegere leermeester, Schouteden, heeft begrip voor die houding en ook waardering voor het talent van Benoit. Om hem niet te verliezen tracht hij hem een betrekking te bezorgen op het Museum van Tervuren. Er zijn nochtans op dat ogenblik geen vacatures voor wetenschappelijke mandaten. Benoit aanvaardt een post van „zaalgids” en leidt groepen bezoekers rond. Elk vrij ogenblik gebruikt hij nochtans om zich nuttig te maken in de dienst van Basilewsky. Zijn geduld zal beloond worden en hij wordt later achtereenvolgens benoemd tot attaché, assistent, adjunct-conservator, werkleider, hoofd van de afdeling niet-insect invertebraten en uiteindelijk hoofd van het Departement voor Afrikaanse Zoölogie.

Zijn opzoekingswerk uit die periode gaat hoofdzakelijk over Hymenoptera, parasieten van andere schadelijke Afrikaanse insecten. Dit levert zeventig publicaties, waarin nieuwe species worden beschreven. De directie van het Museum van Tervuren vertrouwt hem het beheer toe van zijn verzamelingen Diptera en Hymenoptera. Later zal hij ook het beheer waarnemen van de verzamelingen Mallophaga, Anoploura en Siphonactera. Hij stelt een nieuwe classificatie voor van de Diptera met medisch belang. De verzamelingen die hij overnam telden 900 000 exemplaren, bijna alle afkomstig van Belgisch Congo. Na drieëntwintig jaar werk, meldt Benoit met rechtmatige fierheid dat het Museum beschikt over 4 800 000 specimens, afkomstig van alle landen en eilanden van Afrika. Om dit tot een goed einde te kunnen brengen heeft Benoit een heel netwerk gevormd van buitenlandse correspondenten. Tijdens die periode heeft hij ook gewerkt op spinachtigen ; zijn deskundigheid terzake wordt nu internationaal erkend. Zij wordt gedragen door 115 publicaties.

Het Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen heeft de wetenschappelijke waarde en het onderwijstalent van Benoit ontdekt. Hij wordt er benoemd tot docent in 1953, en tot buitengewoon hoogleraar in 1958. Tevens wordt hij consulent van de „United States Naval Medical Research Unit” in Cairo, en dit in 1960.

Hoewel hij verbonden is aan een museum, heeft Benoit niets van een laboratoriumerudiet. Hij neemt in 1955 deel aan de „zending Basilewsky” die de entomologische studie uitvoert van Ruanda-Urundi. Bij zijn benoeming aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen aanvaardt hij een zending van lange duur naar Kasongo, het toenmalig Afrikaans Centrum van dat Instituut, gelegen in Maniema, en dit in 1959. Bij deze reis bezoekt hij Egypte, Soedan en Oeganda, en doet er waarnemingen.

In Kasongo zelf zal hij drie maand werken. Dit zal de basis vormen van onze kennis over de overdracht van de grote endemische infectieziekten die daar heersen, voornamelijk slaapziekte, malaria en de borreliosen. Later zal hij verschillende verblijven van lange duur doorbrengen in Cairo. Van oktober 1965 tot maart 1966 onderneemt hij de zoölogische studie van het eiland Sint-Helena, in moeilijke materiële omstandigheden. Tijdens dit verblijf wordt hij eveneens uitgenodigd om een bezoek te brengen aan het naburige eiland Asuncion, dat mogelijk nog meer afgelegen is. Het Amerikaans ruimteprogramma NASA heeft er een waarnemingsstation voor satellieten opgericht. Om wat afwisseling te brengen in de voeding van de wetenschappers die er verblijven werden indertijd bananenbomen geplant. Na twee jaar hebben die nochtans nog geen enkele banaan geleverd. Benoit ontdekt snel dat er geen enkel insect op het eiland is dat stuifmeel kan overbrengen. Het inbrengen van enkele bijenkorven zal de toestand prompt herstellen, tot grote voldoening van iedereen. Later zal hij ook een zending ondernemen naar de Seychellen. Een zoölogische inventaris was er tien jaar voordien opgesteld. Het werk van Benoit bestaat erin de invloed van de mens op dit gesloten biotoop te bestuderen.

Globaal bedraagt het wetenschappelijk werk van Benoit 231 publicaties : artikels, hoofdstukken en monografieën. Zijn publicaties overspannen de periode van 1942 tot 1986. Het gaat meestal om originele nota's, bondig opgesteld maar bijzonder nauwkeurig ; ook indien zij niet vlot leesbaar zijn voor de leek, getuigen zij van belangrijk werk. Zij gaan hoofdzakelijk over Hymenoptera en later over Arachniden. Talrijke nieuwe species worden nauwkeurig beschreven. Species die door andere entomologen werden beschreven op één enkel exemplaar, worden bevestigd. Zijn beschrijving van de eerste accidentele invoering van de beruchte spin „de zwarte weduwe” (*Latrodectus mactans*) verwekt in ons land beroering. Bij die gelegenheid publiceert hij in 1969 een overzichtsartikel over de potentieel gevaarlijke spinnen die ooit in België werden afgezonderd.

Professor Benoit werd geassocieerd lid van onze Academie in 1966 en werkend lid in 1976. Hij werd verkozen tot corresponderend lid van het „Muséum National d'Histoire Naturelle” in Parijs in 1958. Daarbij was hij medewerker of raadgever van een impressionant aantal buitenlandse instellingen, waarvan het „British Museum” in Londen, het „Museum of Comparative Zoology” bij de Harvard University in Boston en het „American Museum of Natural History” in New York.

Professor Benoit overleed schielijk, bij hem thuis, op 21 januari 1995. Hij is zonder twijfel een zeer bijzondere persoon geweest, mede door de veelzijdigheid van zijn talent en door zijn beminnelijkheid. Hij was een bijzonder bekwaam en erudiet entomoloog, een merkwaardige professor en een boeiend mens. Wij hebben aan hem héél veel verloren.

L. EYCKMANS